

Józef Wroceński

Ks. Prof. dr hab. Remigiusz Sobański
(1930-2010)

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 54/1-2, 5-16

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. JÓZEF WROCENSKI SCJ

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

KS. PROF. DR HAB. REMIGIUSZ SOBAŃSKI (1930 – 2010)

Remigiusz Sobański urodził się 1 sierpnia 1930 roku w Miasteczku Śląskim. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w 1949 roku wstąpił do Śląskiego Wyższego Seminarium Duchownego w Krakowie. Wyższe studia filozoficzno-teologiczne odbył na Wydziale Teologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, gdzie w 1954 roku uzyskał stopień naukowy doktora teologii na podstawie rozprawy pt. *Zmniejszenie i zwiększenie poczytalności w prawie karnym kanonicznym*. W tym też roku przyjął święcenia kapłańskie. Bezpośrednio po przyjęciu święceń przez dwa lata pracował jako wikariusz parafialny, kolejno w Katowicach-Szopienicach i w Zebrzydowicach. W roku 1957 podjął pracę jako katecheta w Technikum Górniczym w Chorzowie. W tym samym roku ks. Remigiusz Sobański podjął też pracę w Sądzie Biskupim swojej diecezji, najpierw jako notariusz, a następnie sędzia diecezjalny. W następnym roku został zatrudniony na stanowisku wykładowcy prawa kanonicznego w Śląskim Wyższym Seminarium Duchownym w Krakowie, a następnie w Katowicach oraz podjął wykłady zleczone na Wydziale Teologicznym w Katowicach. W roku 1968 podjął wykłady zleczone na Wydziale Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, a następnie w roku 1970 został zatrudniony na stanowisku adiunkta. W 1971 roku uzyskał na wymienionym wyżej Wydziale stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego na podstawie pracy pt. *Chrzest jako podstawa jedności Kościoła* i w krótkim czasie został mianowany na stanowisko docenta. W tym samym roku został mianowany kierownikiem Katedry Kościelnego Prawa Publicznego i Międzynarodowego. Od roku 1982 po reorganizacji struktury wewnętrznej Wydziału Prawa Kanonicznego został mianowany kierow-

nikiem Katedry Teorii Prawa Kościelnego na tymże Wydziale w ATK, od roku 1999 w UKSW. Funkcję tę spełniał niemal do ostatnich chwil swego życia.

W 1974 roku uzyskał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk prawnych i analogiczne stanowisko w uczelni, zaś w 1982 roku, tytuł naukowy profesora zwyczajnego nauk prawnych i analogiczne stanowisko w ATK. Ponadto od roku 1991 był zatrudniony na stanowisku profesora zwyczajnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

W latach 1975-1978 pełnił urząd Dziekana Wydziału Prawa Kanonicznego, następnie w kadencji 1978-1981 funkcję Prorektora ATK oraz przez dwie kadencje (1981-1987) urząd Rektora ATK. Podczas pełnienia wyżej wymienionych urzędów, zwłaszcza w trudnym dla naszej Ojczyzny okresie z racji stanu wojennego, Ksiądz Profesor odznaczał się ożywioną działalnością organizacyjną i koordynacyjną. Przez ten okres kilku niespokojnych lat potrafił zapewnić społeczności akademickiej ATK autonomię i swobodę działalności naukowo-dydaktycznej, co zaowocowało jej rozwojem.

Od roku 1989 pełnił urząd oficjale Sądu Biskupiego, a od 1992 roku Sądu Metropolitalnego w Katowicach. Jako wybitny kanonista, z upoważnienia Stolicy Apostolskiej, rozpoznawał też sprawy o stwierdzenie nieważności małżeństwa w trzeciej instancji. Jego wyroki sądowe były często publikowane w literaturze kanonistycznej, zwłaszcza w wydziałowym czasopiśmie *Ius Matrimoniale* i stanowiły konkretną pomoc dla innych sędziów kościelnych w Polsce.

Ksiądz Profesor przez ponad 50 lat (od 1958 r.) prowadził zajęcia dydaktyczne w Śląskim Wyższym Seminarium Duchownym oraz ponad 40 lat (1968 r.) nauczał na Wydziale Prawa Kanonicznego ATK, obecnie UKSW w Warszawie. Najpierw jako adiunkt, następnie docent i profesor prowadził wykłady początkowo z norm generalnych, filozofii prawa i prawa małżeńskiego, a następnie przez wiele lat z teologii prawa kanonicznego i teorii prawa kanonicznego. Od dłuższego czasu prowadził też ubogacające wykłady monograficzne. Niektóre z nich zostały opublikowane w formie opracowań monograficznych, np. *Europa obojga praw*, Katowice 2006, czy też ostatnie publikacje pt. *Szkoły kanonistyczne*, Warszawa 2009 i *Metodologia prawa kanonicznego*, Warszawa 2009. Uczniami Księdza Profesora są między innymi wybitni kanoniści, wśród których kilku posiada tytuł naukowy,

a inni są wykładowcami w Wyższych Seminariach Duchownych lub przynależą do grona wykwalifikowanych urzędników administracji kościelnej i sądownictwa kościelnego. Wśród tych osób są zarówno duchowni jak i świeccy. Wykłady Księdza Profesora nie ograniczały się do wyjaśnienia norm prawnych, lecz przede wszystkim dawały słuchaczom możliwość zrozumienia tego, dlaczego prawo jest w Kościele i czym jest samo prawo Kościoła, zarówno z punktu widzenia teologicznego jak i prawnego, jaki ma ono związek z wiarą chrześcijanina. Wykłady te były również skoncentrowane na ukazaniu kreatywnej, nie zaś biernej, obecności prawa kościelnego w kulturze prawnej. Zwłaszcza studentom świeckim Ksiądz Profesor ukazywał tę obecność i wartość prawa kanonicznego, bowiem jak twierdził w Europie świecka i kościelna realizacja prawa składa się na jedną kulturę prawną. W swoich wykładach oprócz wiedzy, którą przekazywał, uczył też poprawnego myślenia prawno-kościelnego. Zainteresowania badawcze Księdza Profesora przekładały się na prowadzone przez niego zajęcia dydaktyczne, stąd też Jego zaangażowanie w pracę wykładowcy było wysoce cenione. Poza erudycją Księdza Profesora cenione były także wyjątkowa solidność w podchodzeniu do zajęć uniwersyteckich i sposób oraz forma prowadzenia wykładów i seminariów naukowych. Wypromował wielu magistrów i doktorów. Wielokrotnie uczestniczył w charakterze recenzenta w przewodach doktorskich, habilitacyjnych oraz w postępowaniach o nadanie tytułu naukowego, a także w procedurze mianowania na stanowisko profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego.

Ksiądz Profesor prowadził wykłady kursoryczne w ATK, a następnie w UKSW i gościnne w wielu uniwersytetach w Polsce, ale był też cenionym i poszukiwanym wykładowcą w uniwersytetach za granicą. W semestrze letnim w 1985 roku wykładał w charakterze profesora zaproszonego (Gastprofessor) na Uniwersytecie w Moguncji. Ponadto wygłaszał wykłady i referaty podczas odbywających się konferencji naukowych lub na specjalne zaproszenie na Uniwersytetach w Bari, Berlinie, Bilbao, Bonn, Budapeszcie, Bukareszcie, Fraiburgu, Fryburgu, Grazu, Heidelbergu, Leuven, Madrycie, Mediolanie, Monachium, Münster, Ottawie, Pampelunie, Paryżu, Regensburgu, Rieti, Rzymie, Salamance, Salzburgu, Stuttgartarcie, Turynie, Tybindze, Utrechcie, Wiedniu.

Rozliczne zajęcia dydaktyczne, jak również organizacyjne nie przeskadzały Księdzu Profesorowi w prowadzeniu badań naukowych. Ich rezultatem było powstanie blisko 600 opracowań naukowych, pomijając inne prace z zakresu popularno-naukowego. Duża część z tych publikacji miała charakter obcojęzyczny, zwłaszcza w obszarze języka niemieckiego, ale także włoskiego i francuskiego. Opublikowany dorobek naukowy Księdza Profesora znacznie poszerza i pogłębia wiedzę w zakresie prawa kanonicznego. W niniejszym opracowaniu, z racji wielkiej liczby publikacji, zostaną przytoczone tylko niektóre z nich, nie sposób, bowiem wymienić je wszystkie. W tych publikacjach uwidacznia się gruntowne podejście do rozpatrywanych zagadnień oraz wnikliwe, zarówno pod względem merytorycznym jak i formalnym ich omawianie. Swoje prace badawcze prowadził Ksiądz Profesor na dwu płaszczyznach: fundamentalnej i empirycznej. Pierwsza płaszczyzna obejmowała zagadnienia ontologiczne, epistemologiczne i metodologiczne, druga zaś zagadnienia dotyczące konkretyzacji prawa Bożego i normy kanonicznej, a także sensu poszczególnych instytucji kanonicznych w świetle założeń ontologicznych. W swoich opracowaniach jako wytrawny badacz naukowy uwzględniał On zawsze kontekst historyczno-prawny.

Ksiądz Prof. R. Sobański jako jeden z pierwszych kanonistów polskich podejmował ontologiczne, epistemologiczne i metodologiczne zagadnienia dotyczące prawa kościelnego wynikające ze wskazań Soboru Watykańskiego II. W tej dziedzinie badawczej do ważniejszych publikacji można zaliczyć następujące: *O nową koncepcję kościelnego prawa publicznego wewnętrznego*, Śl. Studia Hist. Teol. 4(1971), s. 143-159; *Teologia prawa jako nauka o ontologicznych podstawach prawa kościelnego*, Śl. Studia Hist. Teol. 5(1972), s. 59-70; *Słowo i sakrament jako czynniki kształtujące prawo kościelne*, Prawo Kan. 16(1973) nr 1-2, s. 3-15; *Posoborowy wykład kościelnego prawa publicznego*, Prawo Kan. 16(1973) nr 3-4, s. 79-109; *Prawo kościelne na tle trendów antyjurystycznych*, Coll. Theol. 43(1973) f. 4, s. 37-46; *Zagadnienie wstępu do nauki prawa kanonicznego*, Prawo Kan. 17(1974) nr 1-2, s. 3-30; *De theologis et sociologicis principiis theoriae iuris ecclesialis elaborandae*, Periodica 66(1977), s. 657-681; *Merytoryczne i metodologiczne problemy wykładu podstaw prawa kościelnego*, w: W kierunku chrześcijańskiej kultury, Warszawa 1978, s. 149-169; *Sytuacja metodologiczna prawa kościelnego*, Prawo Kan.

22(1979) nr 1-2, s. 3-22; *Kryzys czy odrodzenie nauki prawa kościelnego*, Prawo Kan. 24(1981) nr 1-2, s. 23-36; *Duch i funkcja prawa kościelnego*, Prawo Kan. 27(1984) nr 1-2, s. 15-39; *O procesach prawotwórczych w Kościele*, Śl. Studia Hist. Teol. 19/20(1986/87), s. 93-102; *W sprawie zasady formalnej prawa kanonicznego*, Prawo Kan. 30(1987) nr 1-2, s. 3-30; *Uwagi o interpretacji prawa kościelnego*, Prawo Kan. 30(1987) nr 1-2, s. 31-45; *Wpływ Soboru Watykańskiego II na kanonistykę w Polsce*, Prawo Kan. 30(1987) nr 1-2, s. 47-59; *Teoria prawa kościelnego*, Prawo Kan. 31(1988) nr 1-2, s. 3-12; *Z zagadnień normy kanonicznej*, Prawo Kan. 33(1990) nr 1-2, s. 3-20; *Epistemologiczne problemy pojęcia prawa kościelnego*, Prawo Kan. 33(1990) nr 3-4, s. 47-59; *Podstawy prawa kościelnego*, Prawo Kan. 34(1991) nr 1-2, s. 13-24; *Zasięg normy kanonicznej*, Prawo Kan. 34(1991) nr 3-4, s. 27-50; *Charyzmat i norma kanoniczna*, Studia Warmińskie 31(1994), s. 65-79; *Niezmiennność i historyczność prawa w Kościele: Prawo Boże i prawo ludzkie*, Prawo Kan. 40(1997) nr 1-2, s. 23-44; *Znaczenie pojęcia osoby w kanonicznym porządku prawnym*, Prawo Kan. 40(1997) nr 3-4, s. 3-13; *Nauki podstawowe prawa kościelnego. I: Teoria prawa kościelnego II: Teologia prawa kościelnego*, Warszawa 2001; *Metodologia prawa kanonicznego*, Warszawa 2004.

Badania naukowe Księdza Profesora koncentrowały się również wokół eklezjalnej i prawnej jakości prawa kanonicznego. W badaniach tych ujawniła się przede wszystkim Jego wrażliwość na Kościół jak tajemnicę i wspólnotę wiernych. Punktem wyjścia dla Niego była, więc eklezjologia, poznanie Kościoła, a dopiero w tej perspektywie poznanie prawa w nim istniejącego. Wyrazem tego nurtu badawczego są następujące opracowania: *Osobowość prawna Kościoła katolickiego w świetle konstytucji „Lumen gentium”*, Prawo Kan. 11(1968) nr 3-4, s. 3-18; *Sakramentalne podstawy pozycji prawnej wiernych w Kościele*, Prawo Kan. 13(1970) nr 1-2, s. 143-158; *Problem prawnego ujęcia struktur Kościoła*, Prawo Kan. 15(1972) nr 1-2, s. 55-60; *Zbawcza funkcja prawa kościelnego*, Śl. Studia Hist. Teol. 6(1973), s. 157-169; *Kościół – jego konstytucja i prawo w tajemnicy zbawienia*, *Analekta Cracoviensia* 8(1976), s. 217-246; *Model Kościoła-tajemnicy jako podstawa teorii praw kościelnego*, Prawo Kan. 21(1978) nr 1-2, s. 39-60; *Ustawa kościelna – ordinatio rationis czy ordinatio fidei?*, *Coll. Theol.* 48(1978) f. 1, s. 27-53; *Historia prawa kościelnego miejscem realizacji Kościoła*, *Coll. Theol.* 49(1979) f. 1, s. 13-21; *Człowiek*

– *podmiot praw i obowiązków we wspólnocie Kościoła*, w: *Człowiek we wspólnocie Kościoła*, red. L. Balter, Warszawa 1979, s. 66-86; *Kościół – prawo – zbawienie*, Katowice 1979; *Kościół jako podmiot prawa. Elementy eklezjologii prawnej*, Warszawa 1982; „*Communio*” *als Formalprinzip des Kirchenrechts*, Theol. u. Glaube 72(1982), s. 175-188; *Eklezjologia nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, Prawo Kan. 28(1985) nr 1-2, s. 3-38; „*Communio*” – *principe de dynamisation du droit ecclesial*, Il Diritto Eccl. (1987) 1039-1061; *Kościół partykularny jako podmiot prawa*, Kościół i Prawo 6(1989), s. 9-22.

Ukazanie tożsamości prawa kanonicznego pozwoliło Księdzu Profesorowi określić miejsce tegoż prawa w kulturze prawnej, a także badać wzajemne relacje prawa kanonicznego i świeckiego, czy też odniesienie prawa do moralności i określonych wartości. Ten aspekt badań ujawnia się w licznych publikacjach. Niektóre z nich warto tu przytoczyć: *Uwagi o miejscu prawa kanonicznego w kulturze prawnej*, w: *W kierunku religijności*, Warszawa 1983, s. 268-282; *Norma kanoniczna – norma etyczna*, Coll. Theol. 54(1984) f. 3, s. 5-10; *Prawo kościelne a prawo świeckie*, Prawo Kan. 30(1987) nr 3-4, s. 63-74; *Diritto canonico e cultura giuridica*, w: *Scienza giuridica e diritto canonico*, a cura di R. Bertolino, Torino 1990, s. 121-150; *Prawo kanoniczne a kultura prawna*, Prawo Kan. 35(1992) nr 1-2, s. 15-33; *Prawo w prawie kościelnym*, Wiad. Diec. 60(1992), s. 325-334; *Teoria prawa kościelnego wśród nauk teologicznych i prawnych*, w: *Rozważania o państwie i prawie. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesorowi Józefowi Nowackiemu*, Katowice 1993, s. 177-185; *Kanonizacja prawa „cywilnego” w prawie kanonicznym*, w: *Z zagadnień współczesnego prawa cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tomasza Dybowskiego*, Warszawa 1994, s. 305-311; *Kanonistyka wśród nauk prawnych*, Prawo Kan. 37(1994) nr. 1-2, s. 249-258; *Wolność a prawo*, Prawo Kan. 37(1994) nr 3-4, s. 21-38; *Prawo kanoniczne a krajowy porządek prawny*, Państwo i Prawo 54(1999) z. 6 (640), s. 3-17; *Prawo i moralność*, Śl. Studia Hist. Teol. 32(1999), s. 161-172; *Prawo jako wartość*, Czasopismo Prawno-Hist. 51(1999) 37-50; *Słuszność w prawie*, Państwo i Prawo 56(2001) z. 8 (666), s. 3-12; *Kanonista o prawie*, Palestra 52(2007) nr 11-12 (599-600), s. 94-97; *Kanoniczne dyrektywy interpretacji prawa*, w: *Studia z wykładni prawa*, red. Cz. Marzys, Z. Tobor, Bydgoszcz-Katowice 2008, s. 100-111.

W kręgu zainteresowań Księdza Profesora nie było tylko prawo w ujęciu teoretycznym, ale też i praktyczne wnioski z niego wypływające. Stąd też Jego zainteresowanie problematyką małżeńską i procesową. Jako wieloletni sędzia kościelny i oficjał sądowy posiadał bogate doświadczenie, które podbudowywał badaniami naukowymi. W tej materii opublikował również wiele opracowań. Do najważniejszych należy zaliczyć: *Symulacja częściowa w ujęciu kan. 1086 § 2 a nauka o małżeństwie konstytucji „Gaudium et spes”*, Śl. Studia Hist. Teol. 2(1969), s. 33-52; *Trybunał metropolity (uwagi o stosowaniu k. 1438 n.1 oraz 1441)*, Prawo Kan. 38(1995) nr 1-2, s. 71-77; *Przyjęcie skargi o orzeczenie nieważności małżeństwa*, Ius Matrimoniale 1/6-7 (1996), s. 143-152; *Wyznaczniki kanonicznego prawa małżeńskiego*, w: *Małżeństwo w prawie świeckim i w prawie kanonicznym*, red. B. Czech, Katowice 1996, s. 183-193; *Udział adwokata w procesie o nieważność małżeństwa*, Ius Matrimoniale 2/8(1997), s. 125-144; *Uwagi o funkcji sędziego w procesie o nieważność małżeństwa*, Ius Matrimoniale 3(1998), s. 45-59; *Iudex veritatem de matrimonio dicit*, Ius Matrimoniale 4(1999) 181-196; *Uwagi o tożsamości sędziego kościelnego*, Prawo Kan. 45(2002) nr 3-4, s. 3-22; *Związki partnerskie*, Forum Iuridicum 2(2003), s. 223-231; *Procesy o nieważność małżeństwa w Polsce na przełomie tysiącleci ery chrześcijańskiej*, Prawo Kan. 49(2006) nr 3-4, s. 21-33; *Bezkarność powodowania nieważności małżeństwa?*, Prawo Kan. 51(2008) nr 3-4, s. 252-261; *Kanoniczny proces o nieważność małżeństwa (uwagi w świetle 50-letniego doświadczenia)*, w: *Zagadnienia kościelnego prawa majątkowego i procesowego*, red. E. Szczot, S. Białek, Lublin 2008, s. 89-100; *Ochrona małżeństwa w kanonicznym prawie procesowym*, Prawo Kan. 52(2009) nr 3-4, s. 155-171; *Między rygoryzmem a laksyzmem. Kanoniczny proces o nieważność małżeństwa na tle kondycji małżeństw sakramentalnych w Polsce*, Prawo Kan. 52(2009) nr 3-4, s. 161-171.

Odłąbną dziedziną pracy badawczej były relacje pomiędzy Kościołem a państwem, a także pojęcie państwa demokratycznego. W tym zakresie należy odnotować szereg publikacji, np. *Problem stosunku Kościoła do państwa w teorii i w praktyce*, Prawo Kan. 35(1992) nr 3-4, s. 9-23; *Kościół a państwo demokratyczne*, Więź 27(1994) n. 7(429), s. 78-91; *Sens polskiego konkordatu*, Państwo i Prawo 49(1994) nr 7-8, s. 3-12; *Autonomiczność i niezależność Kościoła i państwa*, w: *Drogi do gospodarki rynkowej i odpowiedzialności spo-*

łecznej, Warszawa 1994, s. 70-77; *Przesłanki polskiego konkordatu*, *Analecta Cracoviensia* 26(1994), s. 605-616; *Wolność a prawo demokratycznego państwa*, *Więź* 38(1995) n. 1(435), s. 58-78; *Wolność i równość - podstawowy problem demokratycznego państwa*, w: *Psychomedycyna '95. Suplement*, Katowice 1995, s. 5-13; *Uwagi o konkordacie podpisanym 28 lipca 1993 roku przez Nuncjusza Apostolskiego w Warszawie i Ministra Spraw Zagranicznych RP*, *Wiad. Archidiec.* 63(1995), s. 23-31; *Uwagi dotyczące odpowiedzi Ministra Spraw Zagranicznych udzielonej na pytania Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektu ustawy o ratyfikacji Konkordatu*, *Wiad. Archidiec.* 63(1995), s. 38-42; *Konkordat z roku 1993 a Konstytucja RP*, *Wiad. Archidiec.* 63(1995), s. 43-46; *Prawo europejskie a Kościoły*, *Państwo i Prawo* 51(1996) z. 4-5, s. 24-30; *Baza finansowa Kościołów w perspektywie zintegrowanej Europy*, *Prawo Kan.* 39(1996) nr 3-4, s. 9-23; *Prawo moralne a procesy prawotwórcze demokratycznego państwa prawnego*, *Śl. Studia Hist. Teol.* 29(1996), s. 256-266; *Opinia o zgodności konkordatu podpisanego 28.7.1993 przez Ministra Spraw Zagranicznych RP oraz Nuncjusza Apostolskiego w Polsce z Konstytucją RP uchwaloną 2.4.1997 przez Zgromadzenie Narodowe*, *Wiad. Archidiec.* 65(1997), s. 325-333; *Uniwersalność i interkulturalność praw człowieka a globalizacja świata*, w: *Prawa człowieka w państwie ekologicznym*, red. R. Sobański, Warszawa 1998, s. 21-40; *Prawa człowieka a ekologia*, w: *Prawa człowieka w państwie ekologicznym*, red. R. Sobański, Warszawa 1998, s. 301-347; *Kultura prawna Europy*, *Studia Europejskie* (1998) n. 3/7, s. 117-129; *Religion und Staat-Kirche-Beziehungen in den europäischen Ländern. Polen*, w: *Was eint Europa? Christentum und kulturelle Identität*, Freiburg - Basel - Wien 2008, s. 283-305; *Idea jedności prawa na tle integracyjnych wysiłków Europejczyków*, w: *Prawo międzynarodowe, europejskie i krajowe – granice i wspólne obszary. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Genowefie Grabowskiej*, red. B. Mikołajczyk, J. Nowakowska-Małusecka, Katowice 2009, s. 521-532.

Warto też w tym miejscu przytoczyć przynajmniej niektóre publikacje Księdza Profesora z zakresu konkretyzacji prawa kościelnego i dotyczące sensu poszczególnych instytucji kanonicznych. Do tej grupy opracowań można z pewnością zaliczyć następujące, np. *Synod Rzymski*, *Ateneum Kapł.* 63(1961), s. 64-71; *Powierzenie parafii zakonnikom wg motu proprio „Ecclesiae sanctae”*, *Prawo Kan.* 11(1968) nr 1-2,

s. 61-80; *Stanowisko proboszcza w świetle wskazań soborowych*, Wiad. Diec. 39(1971), s. 36-43; *Problem prawnego ujęcia struktur Kościoła*, Prawo Kan. 15(1972) nr 1-2, s. 55-60; *Władza moderatorów stowarzyszeń kościelnych*, Prawo Kan. 31(1988) nr 3-4, s. 3-14; *Rezygnacja biskupa z urzędu z powodu podeszłego wieku w dyskusji soborowej*, Śl. Studia Hist. Teol. 22(1989), s. 325-330; *Zaświadczenie o spowiedzi przedślubnej*, Prawo Kan. 37(1994) nr 3-4, s. 259-266; *Diecezja a wymagania nowego Kodeksu. Uwagi o prawodawstwie (Archi)Diecezji Katowickiej 1983-1993*, Śl. Studia Hist. Teol. 27/28(1994-95), s. 25-46; *Trybunał metropolity (uwagi o stosowaniu k. 1438 n. 1 oraz 1441)*, Prawo Kan. 38(1995) nr 1-2, s. 71-77; *Ponownie o proboszczach wojskowych i delegacji upoważnienia do asystencji małżeńskiej*, Prawo Kan. 46(2003) nr 1-2, s. 31-37; *Coadjutor and Auxiliary Bishops*, w: *Exegetical Commentary on the Code of Canon Law*, Montreal 2005, s. 860-881; *Synod Katowicki – posoborowy synod pastoralny*, w: Ks. Bp Dr Herbert Bednorz – działalność duszpasterska, Katowice 2007, s. 27-37; *Kanoniczne zasady obecności duchownych w mediach*, Pastores (2009) 1 (42), s. 109-118.

Wiele innych zagadnień prawno-kanonicznych było przedmiotem badawczych zainteresowań Księdza Profesora. Warto tu może przywołać niektóre tytuły Jego publikacji, np. *Zarys teologii prawa kościelnego*, Warszawa 1973; *Teoria prawa kościelnego*, Warszawa 1992; *Prawa człowieka w państwie ekologicznym*, Warszawa 1998; *Dylematy*, t. I-III, Katowice 2006, t. IV, Katowice 2008; *Prawa człowieka a ekologia*, w: *Prawa człowieka w państwie ekologicznym*, Warszawa 1998, s. 301-347; *Państwo, prawo, urząd, człowiek*, Prawo Administracja Kościół 1/5(2001), s. 91-102; *Kanonista na trzech wydziałach*, Prawo Kan. 45(2002) nr 1-2, s. 21-31; *Kapłaństwo w ciekawych czasach*, Wiad. Archidiecezjalne 72(2004), s. 259-265; *Półwiecze Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW*, w: *Księga Pamiątkowa Wydziału Prawa Kanonicznego ATK/UKSW 1954-2004*, red. J. Wroceński (i in.), Warszawa 2005, s. 9-19; *Europa katedr i uniwersytetów*, w: *Z dziejów prawa*, red. A. Lityński (i in.), Katowice 2005, s. 9-24.

Należy również zauważyć, że ks. prof. R. Sobański był autorem kilkunastu bibliografii prawa kościelnego i nauk kościelnych, haseł encyklopedycznych oraz kilkudziesięciu recenzji dzieł obcojęzycznych, przybliżając ich treść polskiemu czytelnikowi. Ponadto udzielił kilkudziesięciu wywiadów dla redakcji różnych czasopism, w któ-

rych poruszane były ważne i aktualne zagadnienia z zakresu prawa kanonicznego, życia Kościoła i państwa polskiego. Opublikował także szereg przemówień i homilii wygłaszanych z racji różnych świąt i okoliczności. Dla kościelnej praktyki sądowej cenne są zwłaszcza Jego wyroki sądowe ogłoszone drukiem (ok. 60). Doczekał się również kilkudziesięciu opracowań polskich i obcojęzycznych z zakresu bibliografii przedmiotowej, czyli o Nim samym i Jemu poświęconych.

O wartości dorobku naukowego ks. prof. R. Sobańskiego świadczy chociażby fakt, że jest często cytowany przez innych autorów w kanonistycznej i prawniczej literaturze polskiej i zagranicznej. Ponadto mówi się o polskiej szkole teorii prawa kanonicznego, której twórcą jest właśnie Ksiądz Profesor Sobański. W uznaniu zasług naukowych i dydaktycznych Uniwersytet w Bonn nadał Księdzu Profesorowi w 1992 tytuł doktora *honoris causa*.

Te i inne obszary zainteresowań naukowych, zwłaszcza w obszarze prawa, sprawiły, że Konferencja Episkopatu Polski, uznając kompetencję Księdza Profesora, zaproponowała Go jako członka Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego, a także Komisji Nadzwyczajnej do spraw ratyfikacji konkordatu polskiego. Ponadto wchodził w skład wielu znaczących gremiów tak państwowych jak i kościelnych. W latach 1981-1990 oraz 1993-2007 był członkiem Komitetu Nauk Prawnych PAN, a w latach 1981-1984 oraz 1993-1999 był członkiem Prezydium tegoż Komitetu. W latach zaś 1992-1993 był członkiem Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a w latach 1990-1993 był członkiem Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Przez dwa lata (1994-1996) był członkiem Centralnej Komisji ds. Tytułu i Stopni naukowych. Od roku 2003, był członkiem Komitetu Nauk Prawnych i Ekonomicznych PAN, Oddział w Katowicach. W rozwiązywaniu trudnych problemów z zakresu prawa i prawa kanonicznego napisał wiele cennych ekspertyz.

W Kościele przez sześć lat (1976-1982) pełnił funkcję konsultora Kongregacji Duchowieństwa Kurii Rzymskiej, a następnie w latach 1975-1978 jako Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego oraz w latach 1981-1987 jako Rektor ATK był członkiem Rady Naukowej Konferencji Episkopatu Polski. Ksiądz Profesor przez prawie dwadzieścia lat (1989-2007), już w odrodzonej Polsce, jako konsultor Rady Prawnej Konferencji Episkopatu Polski, służył swoją bogatą wiedzą

prawniczą w rozwiązywaniu trudnych problemów życia kościelnego, ale też i państwowego, zwłaszcza w budowie państwa prawa i poszukiwaniu nowych dróg i sposobów wypełniania przez Kościół swojej misji. Po ratyfikacji Konkordatu polskiego w roku 1998, od momentu ustanowienia Kościelnej Komisji Konkordatowej, do ostatnich chwil swego życia był jej aktywnym członkiem. Należy w tym miejscu też podkreślić, że Ksiądz Profesor swoją erudycją prawniczą i doświadczeniem służył przede wszystkim Uczelni, najpierw ATK, a później UKSW, którą jako Rektor kierował i w której przez kilkadziesiąt lat pracował oraz Wydziałowi Prawa Kanonicznego. To właśnie dzięki Jego ekspertyzie, w procesie przekształcania Akademii Teologii Katolickiej w Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, nie doszło do skomasywania kilku odrębnych Wydziałów nauk kościelnych funkcjonujących w ATK (Teologii, Prawa Kanonicznego i Filozofii Chrześcijańskiej) w jeden Wydział Teologiczny w nowym Uniwersytecie, ale zachowały one swoje *status quo* (por. w tej materii: *Uwagi o zamierzonym utworzeniu Wydziału Teologiczno-Kanonicznego*, Prawo Kan. 42(1999) nr 3-4, s. 245-248).

Ks. prof. R. Sobański pełnił też, wielorakie funkcje w zespołach redakcyjnych znanych polskich i zagranicznych czasopism naukowych. Przez wiele lat (1968-1976) był redaktorem naczelnym „Śląskich Studiów Historyczno-Teologicznych” w Katowicach, co zaowocowało opracowaniem pt. *Pierwsze lata Śląskich Studiów Historyczno-Teologicznych*, Śl. Studia Hist.-Teol. 42(2009) 1, s. 8-15. W latach zaś 1973-1977 był zastępcą redaktora naczelnego „Prawa Kanonicznego” w Warszawie i przez wiele lat przynależał do Rady Naukowej tegoż wydziałowego czasopisma. Ponadto w latach 1976-1989 był członkiem zespołu redakcyjnego „Monitor Ecclesiasticus” w Rzymie, a w latach 1983-1990 członkiem zespołu redakcyjnego „Concilium” w Nijmegen.

Ksiądz Profesor przynależał również do wielu towarzystw naukowych w kraju i zagranicą, między innymi do *Consociatio Internationalis Studio Iuris Canonici Promovendo* z siedzibą w Rzymie. W tym międzynarodowym stowarzyszeniu kanonistów w latach 1980-1990 oraz 2001-2004 był członkiem zarządu (*Consiglio Direttivo*). Ponadto przynależał do stowarzyszenia pt. *Associazione Canonistica* z siedzibą w Rzymie, *Société de Droit des Eglises Orientales* z siedzibą w Wiedniu, do *Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*

z siedzibą w Lublinie oraz do *Stowarzyszenia Kanonistów Polskich* z siedzibą w Lublinie jako członek – założyciel, a także jako członek – założyciel do *Societas Scientiis Favendis Silesiae Superioris* z siedzibą w Katowicach.

Ksiądz prof. R. Sobański zorganizował lub współorganizował wiele konferencji naukowych w Polsce i za granicą, podczas których wygłaszał wiodące wykłady i referaty, w liczbie trudnej do ustalenia. Kompetencja naukowa i erudycja prawnicza Księdza Profesora sprawiły, że był zapraszany i wygłaszał konferencje, o czym wyżej wspomniano, na wielu uniwersytetach w Europie, a także i poza nią.

Bogata działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna oraz osobista charyzma Księdza Profesora została dostrzeżona i nagrodzona orderami i odznaczeniami państwowymi polskimi i zagranicznymi. Najpierw został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, a następnie Krzyżem Oficerskim i Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. Otrzymał też odznaczenia zagraniczne w postaci Ehrenkreuz für Wissenschaft und Kunst I Klasie i Goldenes Ehrenzeichen der Steiermark. Ponadto był kawalerem Bizantyjskiego Zakonu Grobu Świętego oraz honorowym obywatelem Miasteczka Śląskiego i Tarnowskich Gór. W 2004 roku został odznaczony przez Stolicę Apostolską godnością protonotariusza apostolskiego *supra numerum*, a w roku następnym otrzymał prestiżową nagrodę *Lux ex Silesia*.

W podsumowaniu bogatego życia ks. prof. R. Sobańskiego i Jego osiągnięć, zwłaszcza w dziedzinie nauki należy podkreślić, że był On uczonym o szeroko uznanym międzynarodowym autorytecie. Ci, którzy słuchali Jego wykładów, konferencji, czy też spotykali się z Nim osobiście, chociażby w ramach pracy naukowo-dydaktycznej na Wydziale, mogli przekonać się o Jego mądrości i kompetencji naukowej. Badania naukowe Księdza Profesora i Jego publikacje zapewniają Mu poczesne miejsce wśród polskich kanonistów i przynoszą chlubę Wydziałowi Prawa Kanonicznego, jak i całemu Uniwersytetowi Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Przyczyniły się one również do tego, że prawo kanoniczne zajmuje właściwe sobie miejsce pośród nauk prawnych w klasyfikacji nauki polskiej.